

Günün söhbəti

Nəsimi dühası zaman və məkan ucalığında

Anadilli klassik poeziyamızın dahi şairi İmadəddin Nəsiminin məzarının Azərbaycana gətirilməsi ədəbi-mədəni aləmdə aktualıq qazanmış məsələdir. Şairin Hələbdə yaşayıb-yaratmasının, yüksək nüfuz sahibi sayılmasının və qəbrinin də burada olması 6 əsr əvvəl bu şəhərdə Azərbaycan türkcəsinin necə böyük bir mədəniyyəti təmsil etməsinin, bu dilin necə geniş ərazini əhatə etməsinin göstəricisidir.

Nəsimi yaradıcılığı o zaman Azərbaycan türklərinin ərəb torpaqlarında irfan dilinə vüsətlə poetik dil statusu qazandırmalarının təkzib olunmayan sübutudur. Nəsiminin məzarının Hələbdə olmasını xalqımıza 1968-ci ilin noyabrında Suriya-yə səfər etmiş Xalq şairi Rəsul Rza çatdırıb. O bildirib ki, Hələb şəhəri Azərbaycan şairinin məzarını 6 əsrdir ki, ehtiramla qoruyur. Məzarın yaxınlığından keçən küçə də Nəsiminin adını daşıyır.

Eyni tale Nəsimidən sonrakı əsrdə türkdilli poeziyanı zirvəyə qaldırmış Məhəmməd Füzulinin Kərbəladakı məza-

gərə, Hələbdə mütəfəkkir şairin nəslinin davamçıları indi də "Nəsimi baba" soyadı ilə yaşayırlar. 1968-ci ildə Rəsul Rza Nəsimi məzarının ziyarətinə, şairin yazdığına görə, "zahirən şirvanlıya bənzəyən Hikmət Nəsimi adlı bir nəfər" aparmışdı. Qəbir isə Nəsimilərin ailə məzarlığında qorunub saxlanır.

Nəsiminin heykəli Bakıda, əsərlərinin bəzi əlyazmaları İstanbulda, məzarı isə Hələbdədir. Nəsiminin ədəbi-irfani dünyası 6 əsrdir ki, hər 3 ünvanda vətənləşib. Nəsiminin ürəklərdə tutduğu əbədi, baqi məqama görə isə Azərbaycan xalqı həmişə

Heydər Əliyevin məsələyə obyektivlik gətirməsi ilə bu saxtalaşdırma baş tutmur. Ölkəmizdə Nəsimini Azərbaycan ədəbiyyatının dəyərli klassiki kimi tanımaq, təbliğ etmək yönündə davamlı tədbirlər planı start götürür. Respublika rəhbəri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə 1973-cü ilin 13 sentyabrında İmadəddin Nəsiminin 600 illik yubileyi Bakıda xaricdən dəvət edilmiş elm-sənət adamlarının iştirakı ilə təntənəli şəkildə keçirildi.

Elə həmin il Həmid Araslının tərtibatı ilə Nəsiminin divanı çap olundu, yaradıcılığı geniş tədqiq edildi. Şairin yeni portreti yaradıldı. Media yubileyi geniş işıqlandırıldı, çağdaş tarixin parlaq səhifəsinə çevirdi. Bütün ölkə Nəsimi təntənəsi yaşadı. Nəsiminin əsərləri xarici dillərə tərcümə edildi, haqqında xaricdə də müxtəlif yazılar çap olundu, UNESCO-nun "Kuryer" jurnalında şair haqqında yubiley məqaləsi dərc edildi.

Azərbaycan rəhbəri Heydər Əliyev Nəsiminin yubileyinin Moskvada da keçirilməsinə nail oldu. 1980-ci ilin fevral ayında Bakının mərkəzi parklarından birində Nəsiminin abidəsi qoyuldu və heykəlin açılış mərasimində Ulu öndər özü də iştirak etdi. Bütün bunlar sovet ideologiyası üçün o qədər dəyərli olmayan Nəsimi şəxsiyyəti və yaradıcılığı Azərbaycan xalqının tarixi-mədəni və milli-mənəvi irsində layiqli qiymət aldı.

Bu gün Nəsiminin məzarının Azərbaycana gətirilməsi məsələsinə gəlincə, əlbəttə ki, dövlətimizin başçısı hansı qərarı verirsə, biz onu dəstəkləyəcəyik. Məzar Azərbaycana gətirilsə, bu, xalqın öz böyük şairinə misilsiz bir istəklə daha əhatəli sahib çıxması baxımından önəmli hadisə olacaq.

Böyük Nəsimi, sanki, ədəbi uzaqgörənliklə bu anlamı poetikləşdirib: "Sındır qəfəsi, təzə gülüstan tələb eylə". Ruhunun laməkan, cahana sığmaz olacağını bəyan edən misralar da onundur: "Məndə sığar iki cahan, mən bu cahana sığmazam!"

Böyük sənətkarların, dahi şəxsiyyətlərin amalı bəşəri olduğu kimi, ruhları da hər yerdə dolaşır. Onların ölməz və parlaq obrazı tarixin uzaq və yaxın dövrlərindən eyni ucalıqda görünür!

Elnarə AKİMOVA,
Milli Məclisin deputatı,
filologiya elmləri doktoru

Hələbdə Nəsimi türbəsi

rının da tarixçəsinə yazılıb. Bu 2 məzarın qürbətdə olmasını Hüseyn Cavidin qəbrini aşkar edilib Vətənə köçürülməsi ilə müqayisə etmək düzgün olmazdı. Cavid sovet avtoritar-kommunist sistemi ahıl yaşında Sibir buzlaqlarına sürgün etmiş və o, ağır məhrumiyyətlər içərisində dünyasını dəyişmişdi.

Ümummilli lider Heydər Əliyev elə həmin rejimin mövcud olduğu dövərdə bu tarixi ədalətsizliyi aradan qaldırmış, böyük Cavidin adsız-ünvansız məzarını İrkutsk habs düşərgəsinin məzarlığından tapıb vətənə gətirtmişdi. Ulu öndərin bu təəssübkeşliyi, cəsarəti və alicənablığı o zaman bütün dünyada əks-səda vermişdi. Dünyaya göstərilmişdi ki, SSRİ burada yaşayan xalqların vahid vətəni deyil, Azərbaycan xalqının da öz doğma məmləkəti var.

Nəsiminin yaşadığı dövrdə isə ərəb torpaqlarında hakim qüvvə türklər olub. Səlcuqlu, Məmlüklü, Osmanlı kimi dövlətlər bu ərazinin sahibləri olmuşdu. Deyilənə

ümummilli lider Heydər Əliyevə minnətdar olacaq.

Qeyd edək ki, ötən əsrin 70-ci illərində respublikamızda klassik mədəni irsimizin öyrənilməsi baxımından tamamilə yeni dövr başlamışdı. Həmin mərhələ bilavasitə xalqımızın milli lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin, digər müstəsna, tələyüklü əməlləri ilə yanaşı, böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin irsinin dərinəndən öyrənilməsi, xatirəsinin əbədiləşdirilməsi ilə bağlı gerçəkləşdirdiyi işlər şairin adını qəti şəkildə xalqımızın çoxəsrlik mədəni irs xəzinəsinə həkk elədi.

O vaxta qədər Nəsimi "Divan"-ı yalnız bir dəfə, görkəmli ədəbiyyatşünas Salman Mümtazın tərtibatında 1926-cı ildə ərəb əlifbası ilə çap olunmuşdu. 1972-ci ildə türkmən ədəbiyyatşünası Nəzər Qullayev həmin "Divan"-ın dili üzərində müəyyən "türkmənləşmə" əməliyyatı apararaq yenicən çap etdirmiş, şairi türkmən ədəbiyyatının klassiki kimi təqdim etmişdi. Ancaq